

A TAMARITA, NIEZWYKŁY BARCELÓŃSKI OGRÓD ARCHITEKTA NICOLAU RUBIÓ I TUDURÍ

LA TAMARITA, THE UNUSUAL BARCELONIAN GARDEN OF AN ARCHITECT NICOLAU RUBIÓ I TUDURÍ

Witold Pau Burkiewicz

mgr inż. arch.

Członek Królewskiej Katalońskiej Akademii Sztuk Pięknych w Barcelonie.
Współpracownik Real Catedra Gaudi Politechniki Barcelońskiej.

STRESZCZENIE

Ogród zwany La Tamarita, położony w barcelońskiej dzielnicy Sant Gervasi to jedna z pierwszych realizacji krajobrazowych Nicolau Rubio i Tuduri. W tym kameralnym ogrodzie otaczającym dawną rezydencję przemysłowca Alfredo Mata Julia, odnaleźć możemy wiele elementów charakterystycznych zarówno dla wcześniejszej jak i późniejszej twórczości tego znakomitego, katalońskiego architekta krajobrazu XX wieku. Ogród La Tamarita, dziś ogród publiczny i ogólnodostępny, zachował urzekający klimat dawnej, pod barcelońskiej rezydencji z początku XX wieku.

Słowa kluczowe: Parki i ogrody Barcelony, Nicolas Rubio y Tuduri, Claude Nicolas Forestier, sztuka ogrodów, ogrody śródziemnomorskie, natura i sztuka.

ABSTRACT

The garden called La Tamarita, located in the Barcelonian district Sant Gervasi is one of the first landscape creations of Nicolau Rubio i Tuduri. In this intimate garden surrounding a former residence of an industrialist Alfredo Mata Julia, we can find many elements characteristic both to the earlier and later works of this outstanding Catalan landscape architect of the 20th century. La Tamarita Garden, nowadays public and wide open, preserved the captivating atmosphere of the former Barcelonian residence of the early 20th century.

Keywords: parks and gardens of Barcelona, Nicolau Rubió i Tudurí, Claude Nicolas Forestier, art of gardens, Mediterranean gardens, nature and art.

WSTĘP

Sant Gervasi jest dzielnicą Barcelony położoną w górnej części miasta u podnóża łańcucha górskiego zwanego Tibidabo i podobnie jak sąsiadujące z nią Sarrià i Gracia stanowiła przed laty oddzielne i niewielkie municypium, które w XX wieku stopniowo przyłączyła do Barcelońskiej metropolii. Bliskość Barcelony oraz uprzywilejowane położenie w stosunku do miasta, czyste powietrze, rozległe widoki oraz znakomity klimat, który w upalne letnie dni przynosił przyjemny powiew chłodu z pobliskich gór, to wszystko powodowało, że od XIX wieku barcelońska burżuazja zaczęła chętnie budować tu swoje domy i rezydencje, pałace, wille (tzw. torres) i otoczone ogrodami letnie posiadłości. Niezwykły o mistycznej architekturze Ballesguard Antonio Gaudiego to jedna z takich właśnie torres. Z czasem intensyfikacja zabudowy tych dzielnic, zagęszczenie, naturalne procesy urbanizacyjne wynikające z potrzeb wielkiej metropolii, spekulacja terenem, zmiany własnościowe etc. powodowało, że zmieniał się charakter tych miejsc i prowadził do stopniowego zaniku dawnych założeń rezydencjalnych.

Władze Barcelony w ramach prowadzonej polityki budowy terenów zieleni w mieście oraz ochrony cenniejszych założeń zieleni zabytkowej od lat wykupują dawne enklawy rezydencjalne zamieniając je w ogólnodostępne tereny rekreacyjne dla mieszkańców. Z reguły zabytkowe wille i pałace stają się ośrodkami instytucji kultury a otaczające je ogrody służą okolicznym mieszkańcom. Tak przekształcono dawną posiadłość Villa Cecilia, tak powstały ogrody Quinta Amelia, Can Altamira, posiadłość Can Gil dziś Parc Monterols i wiele innych. Kilka lat temu udostępniono mieszkańcom Barcelony ogród zwany La Tamarita, dawną posiadłość o tej samej nazwie usytuowaną w samym centrum dzielnicy San Gervasi.

Ryc.1. Plan ogrodu La Tamarita. Źródło: rys. W. Burkiewicz

Fig. 1. The Plan of La Tamarita Garden. Source: drawn by W. Burkiewicz

NICOLAU RUBIO I TUDURI - W POSZUKIWANIU WŁASNEGO STYLU

Niewielki bo niespełna 1,5 hektarowy ogród starannie odrestaurowany wraz z domem, villą w stylu włoskim, to niewątpliwie perełka architektury ogrodowej i jedno z pierwszych

dzieł, Nicolau Maria Rubió i Tudurí, wybitnego hiszpańskiego architekta XX wieku. Architekt, urbanista, pisarz, dramaturg i publicysta ale przede wszystkim architekt krajobrazu, twórca licznych parków i ogrodów w tym pierwszego w Katalonii w pełni krajobrazowego ogrodu założonego na placu Francesc Macià w Barcelonie, to także teoretyk architektury i sztuki ogrodowej.

Ryc. 2. Salonik wejściowy. Źródło: fot. W. Burkiewicz

Fig. 2. Entry parlour. Source: photo by W. Burkiewicz

Urodził się w miejscowości Mahón na Menorce, której krajobraz śródziemnomorski uformował wrażliwość i zmysłowość architekta. W roku 1915 ukończył Szkołę Architektury w Barcelonie i jako zaledwie 26-letni architekt w roku 1917 został mianowany dyrektorem ogrodów publicznych Barcelony, funkcję którą sprawował nieprzerwanie przez 20 lat. La Tamarita to samodzielna realizacja Rubio i Tuduri jako architekta krajobrazu, wcześniej bo od roku 1916 współpracował z Jean Claude Nicolas Forestier (1861-1930) utytułowanym francuskim architektem i urbanistą.

Ryc. 3. Salon czterech kontynentów. Źródło: fot.

W. Burkiewicz

Fig. 3. Parlour of four continents. Source: photo by W. Burkiewicz

Forestier, Dyrektor Generalny Parków Publicznych Paryża oraz konserwator parków i promenad miasta, to autor wielkich parków, ogrodów miejskich oraz założeń urbanistycznych w Europie i Ameryce, między innymi autor reformy i odnowy sławnego ogrodu Bagatelle w Bois de Boulogne. Forestier przybył w roku 1911 do Sewilli gdzie przebudował Park Maria Luisa w związku z Wystawą Iberoamerykańską. Następnie otrzymał propozycję od Frances Cambó Komisarza Wystawy Powszechnej w Barcelonie w 1929 roku na zagospodarowanie części wzgórza Mondjüc w sąsiedztwie terenów wystawowych. Wtedy właśnie młody Rubio rozpoczął współpracę z mistrzem, współpracę która po latach przerodziła się w przyjaźń dwu wielkich osobowości i trwała aż do śmierci Forestiera w roku 1930. Prace w Barcelońskim Montjuïc, Parque de la Ciudadela, ogrody Laribal, Parque Guinaldo to niektóre wspólne realizacje¹.

¹ Vidal Pla M., Jardines de Barcelona, Barcelona 2003 s. 28-31, 69-75, 77-83.

Rubió, zwłaszcza w pierwszych projektach i realizacjach ogrodów, przyjął wiele z idei Forestier, był pod wpływem jego przemyśleń na temat istoty ogrodu, budowania krajobrazu, zasad kompozycji oraz środków formalnych. La Tamarita jest kreacją ogrodową Rubió i Tudurí z wczesnego okresu działalności jako architekta krajobrazu, dlatego odnajdziemy w niej zarówno elementy jego późniejszego stylu jak i wiele środków formalnych przejętych od Nicolas Forestier².

LA TAMARITA – IDEA OGRODU

Posiadłość La Tamarita należała na początku wieku XX do rodziny Craywinckel pochodzenia holenderskiego osiadłej od lat w Katalonii, właścicieli kilku innych nieruchomości. Ten niespełna 1,5 hektarowy teren był mocno rozrzeźbiony i zróżnicowany wysokością, przecięty nieczynnym ciekim wodnym (torrente) zwanym Fare Blanc.

Taką nieruchomość odkupił od rodziny Craywinckel Alfredo Mata Julià, majątny przemysłowiec branży włókienniczej, który to fakt nie pozostał bez wpływu na późniejszą realizację Rubió. Alfredo Mata polecił wybudować dom w centralnej części górnego tarasu a następnie zlecił architektowi Rubió i Tudurí założenie ogrodu. Powstały dom w stylu willi włoskiej odpowiadał neoklasycyzmowi gustom ówczesnej burżuazji pragnącej na modę angielską żyć w urbanizacjach typu miasto ogród. Na terenie części posiadłości, na którą składały się wąwóz, dawany ciek wodny oraz wysokie skarpy porośnięte gęstą roślinnością Nicolau Rubió i Tudurí założył park krajobrazowy, całkowicie nieformalny, gdzie skromne elementy architektoniczne jak schody, podesty, pochylnie i niewielkie tarasy oraz swobodne, dostosowane do terenu alejki jedynie i subtelnie dopełniały naturę i pozwalały błędzić i zatracić się w gęstej zieleni przypominającej las tropikalny pełen zapachów, odgłosów ptaków, zaskakujących kolorów i kształtów.

System schodów i podestów komunikował też część krajobrazową z pozostałą partią ogrodu. Ta pozostała część ogrodu posiadała zupełnie odmienny charakter, bardziej formalny, klasyczny i geometryczny, respektujący architekturę domu oraz spełniający oczekiwania właściciela co do najbliższego otoczenia villi.

Ryc. 4. Patio nimf. Źródło: fot. W. Burkiewicz

Fig. 4. The Patio of Nymphs. Source: photo by W. Burkiewicz

Ryc. 5. Pergola. Źródło: ifot. W. Burkiewicz

Fig. 5. A pergola. Source: photo by W. Burkiewicz

Pomysł Rubió polegał na zaprojektowaniu serii wnętrz ogrodowych powiązanych z drogą dojazdową do rezydencji, inspirowanych różnymi stylami architektury ogrodowej. Pierwsze z takich wnętrz to salonik wejściowy od strony głównego wjazdu przy Passeig de Sant Gervasi. Centralny element stanowi tu półokrągła sadzawka zamknięta od tyłu metalową konstrukcją w formie zielonego parawanu porośniętego pnączami zimozielonymi i krzewami, w zakrzywionym parawanie uformowano trzy nisze, w których ustawiono fontanny zasilające sadzawkę. Na przeciwległych skrajach sadzawki znajdują się wyjątkowo piękne terakotowe lwy, które zasnęły jakby ukojone spadającym odgłosem wody.

Za parawanem piętrzy się wysoka i gęsta roślinność dająca poczucie intymności i spoko-

² Forestier J.C.N. Jardines, Cuaderno de dibujos y planos, Barcelona 1985, s. 15-30.

ju a dzięki scenografii miejsca, sentymentalnego nastroju i siesty. Roślinność nie pozwala odgadnąć co znajduje się dalej, powoduje ciekawość i chęć pójścia drogą, gdzie odkrywamy następne wnętrza i tajemnice ogrodu, to świadomy zabieg architekta Rubió. Kierując się w lewą stronę w pewnym momencie droga dojazdowa gwałtownie zakręca przechodząc w swoistą i nie do końca zdefiniowaną oś. Tu kolejnym wnętrzem jest niewidoczny z drogi gabinetek ogrodowy przypominający raczej obszerną zieloną altanę, na środku której jest skromna eliptyczna sadzawka oraz usytuowana przy murze ogradzającym teren niewielka wieżyczka "glorieta". Kolejne i najobszerniejsze wnętrza znajduje się w bliskim sąsiedztwie domu. To zbliżony do elipsy salon, zwany również salonem czterech kontynentów, najważniejsze i najbardziej symboliczne miejsce ogrodu a to dzięki otaczającym rzeźbom. Środkową część salonu zajmuje wydłużony i elegancki parter ogrodowy ułożony z jednorocznych kwiatów i białych róż, na przeciwległych krańcach parteru Rubió zaprojektował dwie fontanny z białego marmuru z motywami putta i łabędzia, z których zachowała się tylko jedna. Trzy rzeźby kobiece zdobiące ten centralny salon reprezentują Amerykę, Azję i Afrykę, brak jest postaci symbolizującej Europę, zastąpiono ją wizerunkiem stojącego żołnierza w zbroi. Ustalono, że marmurowe postacie kobiece są replikami rzeźb umieszczonych na Placu Broni w chilijskiej miejscowości Angol de los Confines, autorstwa znakomitego rzeźbiarza chilijskiego Virgino Arias (1855-1941) absolwenta Paryskiej Akademii Sztuk Pięknych, ucznia rzeźbiarza Jouffroy oraz malarza Laurens. Rzeźby reprezentują kontynenty i cztery obszary Ziemi: biały - europejski, czarny- afrykański, żółty -azjatycki i brązowy- amerykański. Symbolika tych rzeźb jest wieloraka, oznacza też porządek świata, symbolizuje wieczność, cztery cnoty główne, cztery rzeki Edenu i inne. Wnętrze salonu dopełniają cedrowe ławy. Całość kompozycji posiada wiele cech klasycznego ogrodu XVII/XVIII wieku. Z głównego salonu przechodzimy wreszcie do zamkniętego patio, ogrodu nimf z czterema parterami, po środku których ustawiono okrągłą fontannę. Wnętrze zamyka grotta- kaskada, z której woda spływa do półokrągłego zbiornika. Całość dzięki proporcjom wnętrza, zaprojektowanym elementom formalnym i nastrojowi, przywodzi klimat włoskich ogrodów renesansowych. Z salonem czterech kontynentów i ogrodem nimf graniczy obszerny trawnik tzw. prado, który porastają duże drzewa, teren ten służył zapewne jako miejsce rekreacji dla mieszkańców domu, Prado jest też swoistym łącznikiem między światem ogrodu formalnego i zgeometryzowanego a częścią krajobrazową, do której prowadzą schody i rampy z kilkudziesięciometrowej długości zielonym tunelem - pergolą.

Ryc. 6. Część krajobrazowa, na skarpie. Źródło: ifot. W. Burkiewicz

Fig. 6. A landscape part, on the slope. Source: photo by W. Burkiewicz

Ryc. 7. Część krajobrazowa, wąwóz. Źródło: fot. W. Burkiewicz

Fig. 7. Landscape part, a gorge. Source: photo by W. Burkiewicz

Od strony elewacji południowo - wschodniej architekt Rubió i Tudurí zaprojektował ogród "prywatny". Jest to jedyny fragment całości założenia integralnie związany z domem. Tworzy go prostokątny trawnik z ozdobnymi krzewami i drzewkami pomarańczowymi, z którego przechodzimy do regularnego patio, gdzie dominują elementy ogrodu hiszpańsko -arabskiego, centralnym miejscem tej kompozycji jest smukła i elegancka fontanna z podwójną misą, przelewająca się woda spadając do okrągłego zbiornika wążutkim

kanalem zasila prostokątną sadzawkę umieszczoną centralnie między ośmioma geometrycznymi parterami, wiele podobnych patio znajdziemy w andaluzyjskiej Alhambrze. Całość tworzy oś kompozycyjną, którą zamyka ryzalit środkowy elewacji ogrodowej domu.

OGRÓD LA TAMARITA - WYJĄTKOWA KREACJA KRAJOBRAZOWA

Barcelona posiada wiele historycznych i artystycznych ogrodów³. La Tamarita jest jednak czymś wyjątkowym. To opowieść o europejskiej sztuce ogrodowej w miniaturze. Możemy poczuć klimat średniowiecznych ogrodów hiszpańsko- muzułmańskich, renesansowych włoskich, klasycznych barokowych oraz sentymentalnych, lub zasmakować ogrodu krajobrazowego nazywanego w Hiszpanii "a la Inglesa". La Tamarita jako całość nie jest jednak ogrodem eklektycznym. Architekt posłużył się elementami formalnymi w sposób dyskretny i powściągliwy, z wyjątkowym taktem i wyczuciem, elementy architektoniczne nie są czynnikiem dominującym, ale raczej oprawą, służą do stworzenia odpowiedniego klimatu i nastroju. Ogród La Tamarita został zakomponowany z autonomicznych wnętrz ogrodowych bez wyraźnej struktury kompozycyjnej a jednak w odbiorze i odczuciu jest całością, swoistym zwornikiem ogrodu jest roślinność. Rubió i Tudurí jako pierwszy zdefiniował pojęcie Ogrodu Południa -Jardin Meridional -zwany też Jardin Mediterraneo w odniesieniu zwłaszcza do tradycyjnego ogrodu Katalonii⁴.

W stworzonej przez siebie kreacji, La Tamarita, użył jako spoiwa śródziemnomorską roślinność autoktoniczną, można by rzec klasyczną dla ogrodów Kataloni, będących regionalną odmianą ogrodu śródziemnomorskiego. Wśród drzew mamy wiec Robinia pseudo-akacja, Cupressus sempervirens, Pinus halepensis, Phytolacca dioica, Laurus nobilis, Tilia tomentosa czy ozdobny pomarańcz Citrus aurantium oraz wielkie platany

Platanus X hispanicus, wśród krzewów dominują Pittosporum tobira, Buxus sempervirens, Eriobotrya japonica, Taxus baccata, Mirtus communis, Ligustrum lucidum, oraz wszędzie obecna Hedera helix i Acanthus mollis⁵. Prowadzone przez lata prace restauratorskie przywróciły temu niewielkiemu zespołowi wygląd dokładnie taki, jakim go stworzył Rubió i Tudurí na początku lat dwudziestych ubiegłego wieku i co bardzo ważne, publiczny dziś ogród nie zatracił pierwotnego charakteru pełnego ciszy, intymności, niezwykłego nastroju i piękna prywatnego ogrodu. Nicolau Rubió i Tudurí pozostawił dzieło, które można by określić jednym słowem - *delicia*.

Ryc. 8. Patio andaluzyjskie, fontanna. Źródło: fot. W. Burkiewicz

Fig. 8. Andalusian patio, a fountain. Source: photo by W. Burkiewicz

Ryc. 9. Patio andaluzyjskie widok w kierunku domu, Źródło: fot. W. Burkiewicz

Fig. 9. The Andalusian patio - the view in the direction of a house. Source: photo by W. Burkiewicz

³ Vidal Pla M., Jardines de Barcelona, *op. cit.*s. 11-101

⁴ Nicolau Rubió i Tudurí N.M. El Jardin Meridional, Barcelona 1934 s.18.

⁵ Pañella Bonastre J., Las Plantas de Jardin Cultivadas en España, Catalogo General y Secciones, Barcelona 1970. s.15-78.

LA TAMARITA, THE UNUSUAL BARCELONIAN GARDEN OF AN ARCHITECT NICOLAU RUBIÓ I TUDURÍ

INTRODUCTION

Sant Gervasi is a district of Barcelona located in the upper part of the town at the foot of the mountain called Tibidabo, and like neighbouring Sarrià and Grazia, was once a separate and small municipality many years ago; in the 20th century, however, they were gradually attached to the Barcelonian metropolitan area. The proximity of Barcelona and its privileged position in relation to the city, clean air, extensive views, and excellent climate, which on hot summer days brought a nice cool breeze from the nearby mountains - these all meant that since the 19th century, the bourgeoisie of Barcelona started to build here their houses, mansions, palaces and villas (called *torres*) that were surrounded by garden summer estates. The unusual architecture of mystical Ballesguard Antonio Gaudí is one of those *torres*. Over time the intensity of the development of these districts, as well as density of population, natural urbanisation processes resulting from the needs of a large metropolis, speculations of land plots, changes in ownerships, etc. And this meant that, the nature of these sites was changing which led to a gradual disappearance of the old residential presupposition. The authorities of Barcelona, in the course of the construction policy of green areas in the city, and the protection of valuable historical greenery have been buying out former residential enclaves and converting them to public recreational areas for residents. In general, historic villas and palaces are the centres of cultural institutions, and the surrounding gardens are used by local residents. The same way the former mansion of Villa Cecilia was converted, which resulted in the creation of the gardens of Quinta Amelia, Can Altamira, the mansion of Can Gil – today Parc Monterols and many others. A few years ago the residents of Barcelona started to widely use a garden called La Tamarita, the former mansion of the same name located in the heart of San Gervasi district.

NICOLAU RUBIÓ I TUDURÍ – IN SEARCH OF A PROPER STYLE

A small garden, only about 1.5 hectare, lovingly restored, along with the house - a villa in the Italian style, is undoubtedly the jewel of landscape architecture and one of the first works of Nicolau Maria Rubió i Tudurí, an outstanding Spanish architect of the 20th century. An architect, urban planner, writer, playwright and journalist but also a landscape architect, the author of numerous parks and gardens, including the first in Catalonia fully landscaped garden founded in the square Francesc Macià in Barcelona; he is also a theorist of architecture and garden art. He was born in Mahón in Menorca, whose Mediterranean landscape shaped his sensitivity and sensuality as an architect. In 1915 he graduated from the School of Architecture in Barcelona and in 1917, as a 26-year-old architect, he was appointed a director of public gardens of Barcelona, and held this position for 20 years. La Tamarita is an independent work of Rubió i Tudurí as a landscape architect; earlier in 1916 he collaborated with Jean Claude Nicolas Forestier (1861-1930) a French architect and urban planner. Forestier, the General Director of Public Parks of Paris and the restorer of parks and promenades of the city is the author of great municipal parks, and public gardens and town planning in Europe and America; among other things, the author of the reform and renewal of the famous garden of Bagatelle in the Bois de Boulogne. In 1911 Forestier came to Seville where he rebuilt the Maria Luisa Park in connection with the Ibero-American Exhibition. Then he received a proposal from the Frances Cambo, the Commissioner of the Universal Exhibition in Barcelona in 1929, to develop a part of the Mondjic hill in the vicinity of the exhibition. At that time young Rubió began to work with the master, their collaboration after years turned into a friendship of two great personalities – their friendship lasted until the death of Forestier in 1930. The works in Montjuïc in Barcelona, Parque de la Ciudadela, Laribal

gardens, Parque Guinardo are just a few common projects.⁶ Rubió, especially during the first projects and realisations of gardens, adopted many of Forestier's ideas – he was influenced by Forestier's thoughts on the nature of the garden, landscape construction, rules of composition and formal means. La Tamarita is a creation by Rubió i Tudurí in the early years of his activity as a landscape architect, so there we can find both the elements of his later style and a lot of formal means adopted from Nicolas Forestier.⁷

LA TAMARITA – THE IDEA OF A GARDEN

At the beginning of the 20th century La Tamarita property was owned by the Craywinckel family of Dutch origin settled in Catalonia for years; they were the owners of numerous other estates. The area of about 1.5 hectares of land was heavily carved and diverse in altitude; cut with an inactive watercourse (torrente) called Fare Blanc. This kind of property was purchased from the Craywinckel family by Alfredo Mata Julià, a wealthy industrialist of textile industry, which impacted the subsequent projects of Rubió. Alfredo Mata was ordered to build a house in the centre and asked the architect Rubió i Tudurí to find a garden. The house was built in the style of an Italian villa, with a neoclassical taste of the contemporary bourgeoisie who wanted to live according to the English fashion in city-garden developments. The part of the property, which included a gorge, a former watercourse and high slopes covered with dense vegetation, Nicolau Rubió i Tudurí turned them into a totally informal landscape park, where modest architectural elements like stairs, platforms, ramps and small terraces are independent. Lanes only subtly complemented the nature and allowed for wandering, to lose oneself in the dense rainforest-like greenery, full of smells, sounds of birds, surprising colours and shapes. The system of stairs and platforms connected this landscape part with the other part of the garden. The remaining part of the garden has a totally different character – it is more formal, classical and geometric, respecting the architecture of the house and fulfilling the expectations of the owner regarding the immediate vicinity of the villa.

Rubió's idea was to design a series of gardening interiors associated with the access road to the mansion, inspired by different styles of garden architecture. The first of these interiors are: the entry parlour from the side of the main entrance at the Passeig de Sant Gervasi. The central element here is the semi-circular pool closed in the back with a metal frame in the form of a green screen covered with green vines and evergreen shrubs, in the curved screen there were three niches formed in which three fountains, supplying the pond with water, were located. On the opposite edges of the pond there are exceptionally beautiful terracotta lions that look asleep as if soothed with the sound of falling water. Behind the screen there is high and dense vegetation piling up, which gives a sense of privacy and serenity, and the scenery of this place produces a sentimental mood. The vegetation, creates a curiosity in the garden and a desire to investigate, where we discover its interiors and secrets - this is a procedure of the architect Rubió. Heading to the left, at some point, the access road turns sharply, converting into a specific and not fully defined axis. This is another interior, not visible from the road cabinet, like a rather extensive garden green gazebo in the centre of which there is an elliptical pool and a small turret "gloriette" located the area fencing wall. The next and most comprehensive interior is in close proximity to the house. This is an ellipse living room, also known as the Parlour of Four Continents, the most important and the most symbolic place – owing to the surrounding sculptures. The central part of the living room is an elongated and elegant ground floor garden composed of annual flowers and white roses; on the opposite ends of the floor Rubió designed two fountains of white marble with the motifs of a putto and a swan, of which only one was preserved. Three female statues adorning this central living room represent America, Asia and Africa, there is no statue symbolising

⁶ Vidal Pla M., *Jardines de Barcelona*, Barcelona 2003, s.28-31, 69-75, 77-83.

⁷ Forestier J.C.N. *Jardines, Cuaderno de dibujos y planos*, Barcelona 1985, s. 15-30.

Europe - it was replaced with an image of a soldier standing in armour. It was found out that the marble female characters are replicas of sculptures placed in the Square of Weapons in the Chilean town of Angol de los Confines by an excellent Chilean sculptor, Virgino Arias (1855-1941), a graduate of the Paris Academy of Fine Arts, a student of the sculptor – Jouffroy, and the painter – Laurens. The sculptures represent four continents and four regions of the Earth: white – Europe, black – African, yellow – Asian, and brown – American. The symbolism of these sculptures is a manifold - it also means the order of the world; it symbolises eternity, the four cardinal virtues, the four rivers of Eden and others. The interior of the living room is complete by cedar benches. The whole composition has many features of the classic garden of the seventeenth / eighteenth century. From the main living room we finally go into a closed patio, the garden nymphs with four epergnes, in the middle of which a circular fountain was placed. The interior is closed with a grotto-cascade, of which the water flows down into the semi-circular tank. The proportions of the interior, designed formal elements and the mood bring the atmosphere of Italian Renaissance gardens. The parlour of four continents and the garden of nymphs border with a large lawn, the so-called Prado planted with large trees; this area probably served as a place of recreation for the residents of the house. The Prado is also a kind of link between the world of formal geometrical gardens and a part of landscape with pergola, to which lead the stairs and ramps from a several metre long tunnel.

On the south-east facade, the architect Rubió i Tudurí designed a "private" garden. It is the only part of the whole establishment integrally connected with the house. It is composed of a rectangular lawn with ornamental bushes and orange trees, from which join with a regular patio with predominant Spanish-Arab elements of the garden; the focal point of the composition is a slim and elegant fountain with a double bowl, and the overflowing water falling into a circular tank with a narrow channel supplying the rectangular pond located in the centre between eight geometric partners, many similar patios can be found in Andalusian Alhambra. All of it creates a compositional axis, which is closed with a central projection of the garden elevation of the house.

LA TAMARITA GARDEN – AN OUTSTANDING LANDSCAPE CREATION

Barcelona has many historical and artistic gardens.⁸ La Tamarita, however, is something exceptional. This is a story of the European garden art in miniature. We can feel the atmosphere of the medieval Spanish-Muslim gardens, Italian Renaissance, Baroque and classical sentimental gardens, or we can taste a landscape garden called in Spain "a la Inglesa". La Tamarita, as a whole is not an eclectic garden. The architect used formal elements in a discreet and restrained manner, with exceptional tact and sensitivity; the architectural elements are not the dominant factor but rather a decoration – they are used to create the appropriate atmosphere and mood. La Tamarita garden was composed of the autonomous garden interiors without an explicit compositional structure and yet the vegetation is keystone of the garden. Rubió i Tudurí was first to define the concept of the Garden of the South – Jardín Meridional – also known as Jardín Mediterraneo with particular reference to a traditional garden of Catalonia.⁹ In his creation of La Tamarita, he used the native Mediterranean vegetation, perceived as classical for the gardens of Catalonia being a regional variant of Mediterranean gardens. So among the trees we have *Robinia pseudo-acacia*, *Cupressus sempervirens*, *Pinus halepensis*, *Phytolacca dioica*, *Laurus nobilis*, *Tilia tomentosa* or decorative orange *Citrus aurantium* and large platan trees: *Platanus X hispanicus*; among shrubs *ittosporum tobira*, *Buxus sempervirens*, *Eriobotriya japonica*, *Taxus baccata*, *Mirtus communis*, *Ligustrum lucidum*,

⁸ Vidal Pla M., *Jardines de Barcelona*, *op. cit.*s.11-101.

⁹ Nicolau Rubió i Tudurí N.M. *El Jardín Meridional*, Barcelona 1934, s.18.

and everywhere present *Hedera helix* and *Acanthus mollis*.¹⁰ The restoration works carried out for years restored the exact looks of the garden as it was created by Rubió i Tudurí in the early 1920's, and very importantly, the contemporary public garden nowadays has not lost its original character; full of silence, intimacy, unusual mood and beautiful and at once a private garden. Nicolau Rubió i Tudurí left the work that can be described with one word - *delicia*.

BIBLIOGRAFIA:

- [1] Bosch Espelta J. Nicolau Maria Rubio y Tuduri, Jardinero y Urbanista, Madrid 1993
- [2] Clifford D., History of Garden Design, London 1966,
- [3] Fariello F., Architettura dei Giardini, Roma 1967,
- [4] Forestier J.C.N., Jardins Mediterraneens, Paris 1920,
- [5] Fouquier M. et Duchene A., Des Divers Styles de Jardins, Paris 1914,
- [6] Marques de Lozoya, Jardines, Madrid 1951,
- [7] Marquesa de Casa Valdes, Jardines de Espana, Valencia 1987,
- [8] Historia de Parques y Jardines de España, Praca zbiorowa red. Juan Pedro Aladro Duran, Madrid 2001,
- [9] Rubio i Tuduri N.M., Jardines de Barcelona, Barcelona 1929,
- [10] Del Paraiso al Jardin Latino, Barcelona 1981,
- [11] Vidal Pla M., Jardines de Barcelona, Barcelona 2003,
- [12] Winthuysen X., Jardines Clasicos de España, Madrid 1930,
- [13] Stuart V., Spanish Gardens, Boston, London 1929.

O AUTORZE

Witold Burkiewicz, architekt krajobrazu, scenograf i fotograf. Absolwent Wydz. Architektury Politechniki Gdańskiej. Stypendysta Rządu Hiszpańskiego oraz Real Catedra Gaudi w Barcelonie. Ukończył studia podyplomowe na Politechnice Barcelońskiej w specjalnościach- architektura Krajobrazu, konserwacja zabytków i miejsc zabytkowych, architektura Antonio Gaudiego. Jest autorem wielu realizacji krajobrazowych w Polsce i Hiszpanii, e-mail: artimagen@yahoo.es

AUTHOR'S NOTE

Witold Burkiewicz, Landscape Architect, stage designer, and photographer. The graduate of the Department of Architecture of the Gdańsk University of Technology. The scholar of Spanish government and Real Catedra Gaudi in Barcelona. He graduated from post-diploma studies in the University of Technology of Barcelona in the specialty of the Landscape Architecture, historic monument restoration and the architecture of Antonio Gaudi. He possesses numerous landscaping realisations in Poland and in Spain; e-mail: artimagen@yahoo.es

---

¹⁰ Pañella Bonastre J., Las Plantas de Jardin Cultivadas en España, Catalogo General y Secciones, Barcelona 1970, 15-78.